

тият спор за личностната и колективната вина и отговорност, за разликата между техните морални и физически субект-носители и осъществители. Става дума по-конкретно, че в литературата (научна, пътеписна и друга) има премного данни, които опровергават версията за циганите като съставка на османо-турските поробители, като техни съзнателни и активни поддръжници и съюзници в злокобната им мисия в нашата народностна и национална история.

Пътеписите на Антон Вранча, Шарл-Мари дьо Салабери, Руже Бошкович, Ханс Дерншвил, Мартин Грюневет, та дори и на османеца Евлия Челеби, и много други са достатъчни доказателства за "особеното" положение на циганите в България, по време на петвековното иго над нея.⁶⁸ Циганите са били третирани, подобно на българите, просто като "рая". От тях също са вземани роби и еничари. Те също са били принуждавани да работят ангария на поробителите. И т. н.

Между впрочем, съществуват и официални документи, в които се съдържа определена информация за отношението на османо-турската власт към циганските поданици на империята. Така например, тези документи показват, че насилствената ислямизация по нашите земи се провежда не само сред българския етнос, но и сред етническите групи на циганите по нашите земи. Че "обърнатите" в исляма са били насила преименувани, независимо от това дали те са българи или цигани. Че въпреки "новата" им вяра и "новите" им имена, нито българите, нито циганите са включвани веднага в групата на "истинно-вярващите", в групата на "правоверните", а за дълго време османо-турците са ги наричали "дъонме", - тоест, неистински мюсюлмани, неистински османци, и други такива.

Ето един съвсем конкретен пример, който разкрива пределно ясно не само политиката на османо-турската държава към ромите у нас, но и положението на самите роми в Османо-турската империя. Става дума за това, че през 1530 г. се издава закон, според който циганите, които не се подчи-

⁶⁸ Виж подробно: Немски и австрийски пътеписи за Балканите XV-XVI в. С., 1979, с. 5, 177 и 231; Френски пътеписи за Балканите XV-XVIII в., С., 1975, ч. I, с. 427; Р. Бошкович. Дневник на едно пътуване. С., 1975, с. 45; Евл. Челеби. Пътеписи. С., 1972, с. 56.